

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

The Study of Components and Indicator for Administration to Support the
Tourism Industry in College under the Office of Vocational Education
Commission

¹นฤมล เพ็ญมาศ, ²สุนทรี วรรณไพเราะ
³รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ และ ⁴ศิลป์ชัย สุวรรณมณี
¹Naruemon Penmas, ²Suntaree Wannapiro

³Rungchatchadaporn Vehachart, and ⁴Sinchai Suwanmanee

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Thaksin University, Thailand

E-mail: ¹naruemon17kolok@gmail.com, ²suntaree@tsu.ac.th

³rungchatchadaporn@tsu.ac.th, ⁴Sinchai@tsu.ac.th

Received March 9, 2024; Revised March 21, 2024; Accepted April 10, 2024

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีรายงานผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีจำนวนลดน้อยลง ทำให้การขับเคลื่อนกำลังคนด้าน เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13 บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและ การสัมภาษณ์ โดยคัดเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบ ย่อย และตัวบ่งชี้ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 10 องค์ประกอบย่อย 103 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1) นโยบาย จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ 2) การพัฒนา

หลักสูตร จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ 3) บุคลากร จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ และ 4) ด้านผู้เรียน จำนวน 5 ตัวบ่งชี้
 2. ด้านกระบวนการประกอบด้วย 1) การสร้างเครือข่าย จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ 2) การบริหารจัดการ
 จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ 3) การพัฒนาครูและบุคลากร จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ และ 4) การนิเทศและวัดประเมินผล
 จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 3. ด้านผลผลิต ประกอบด้วย สมรรถนะวิชาชีพผู้สำเร็จการศึกษา 6 ตัวบ่งชี้
 คุณธรรมและจริยธรรมของผู้สำเร็จการศึกษา 9 ตัวบ่งชี้ 4. ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย
 1) ด้านการเมือง จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านสังคม จำนวน 9 ตัวบ่งชี้
 และ 4) ด้านเทคโนโลยี จำนวน 9 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ: การบริหาร; อุตสาหกรรมท่องเที่ยว; อาชีวศึกษา

Abstract

This article aimed to study the components and indicators of management to support the tourism industry in educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission. It was documentary research and interviews with experts who had experience in vocational education administration by selecting specifically collected data to obtain key elements, sub-components, and indicators using a semi-structured interview group of key informants. There were 10 experts in the tourism industry. Research tools: 1) Semi-structured, in-depth interviews. Then ask for opinions to confirm the elements and indicators. Using a questionnaire to assess agree and disagree, data were analyzed using content analysis, and a descriptive narrative was written. It was found that components and indicators of management to support the tourism industry of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission consisted of 4 main components, 10 sub-components, and 103 indicators, including: 1. Input, consisting of 1) policy, 13 indicators, 2) curriculum development, 7 indicators, 3) personnel, number 8 indicators, and 4) learner side, 5 indicators. 2. Process side, consisting of 1) network creation, 14 indicators, 2) management, 7 indicators, 3) teacher development and personnel, 6 indicators, and 4) supervision and evaluation, 4 indicators. 3. Output consists of professional competencies of graduates, 6 indicators, morality and ethics of graduates, 9 indicators. And 4. Environment consists of 1) political aspect, 8 indicators, 2) economic aspect, 9 indicators, 3) social aspect, 9 indicators, and 4) technology aspect, 9 indicators.

Keywords: administration; tourism industry; vocational education

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราทำทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ 2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับปรุงแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ 3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะกลไกหลักในการช่วยขับเคลื่อน เศรษฐกิจของประเทศ โดยในปี 2560 การท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้กว่า 2.75 ล้านล้านบาท และมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index) อยู่ในอันดับที่ 34 จาก 136 ประเทศ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของไทย สามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้น มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย จึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว, 2561)

ในส่วนของประเทศไทยโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำมาตรฐานสมรรถนะร่วมวิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียนเมื่อปี พ.ศ.2554 ในสาขาการท่องเที่ยว 2 แผนก 9 ตำแหน่งงานและสาขาการโรงแรม 4 แผนก 23 ตำแหน่งงานรวม 6 แผนก 32 ตำแหน่งงานเพื่อให้สถาบันการศึกษาสถานประกอบการผู้ประกอบการวิชาชีพและผู้สนใจทั่วไปนำไปพัฒนาหลักสูตรและบุคลากรให้ได้มาตรฐานสมรรถนะร่วมวิชาชีพตามที่อาเซียนกำหนดหมายรวมถึงว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นไปต้องมีการอำนวยความสะดวกใน ขั้นตอนของการขอใบอนุญาตโดยการลดการตรวจสอบรับรองวุฒิ

การศึกษาหรือแสวงหาความรู้วิชาชีพโดยอิสระ แต่ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเจ้าบ้าน ซึ่งไม่ใช้การเปิดตลาด (กรมอาชีวศึกษา กระทรวงการต่างประเทศ, 2556) การทำหลักสูตรการศึกษาตาม การเป็นผู้ประกอบในภาคการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ยิ่งทำให้เห็นการหาแนวทางการส่งเสริม คุณลักษณะของผู้เรียนให้มีความเป็นผู้ประกอบการยิ่งมีความสำคัญและสอดคล้องกับทิศทางการ พัฒนาประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตและพัฒนา กำลังคนด้านวิชาชีพเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ได้ดำเนินนโยบายการส่งเสริมความเป็น ผู้ประกอบการในประเทศไทยของรัฐบาลเกี่ยวกับ “โมเดลประเทศไทย 4.0” มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งนโยบายยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษาในระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2555 – 2569) อาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิต กำลังคนระดับปฏิบัติการป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยมุ่งผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความ ต้องการของตลาดแรงงานภายใต้บริบทความร่วมมือกับสถานประกอบการให้ได้ตามเป้าหมาย พัฒนา คุณภาพและปริมาณผู้เรียนให้สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศและระดับสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) อีกทั้งมีสมรรถนะได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานและ สังคม ทั้งในประเทศ ภูมิภาค อาเซียนและระดับสากล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ทำ ความร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมท่องเที่ยวไทย และหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานเพื่อร่วมกันผลิตแรงงานในภาคบริการ ธุรกิจท่องเที่ยวให้ตรงต่อความต้องการทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทาน เพราะในโลกของการทำงานที่ไม่ เพียงแต่ต้องใช้ความรู้ แต่ยังต้องใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญหลายด้านที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการ ปฏิบัติงานจริงและการฝึกฝนผู้ประกอบอาชีพทุกคนในสาขานั้น ๆ ล้วนมีศักยภาพในการพัฒนา ความสามารถการทำงานด้านต่าง ๆ ในหน้าที่ของตน ซึ่งการใช้ความรู้ทักษะและความสามารถมา ประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบอาชีพที่เรียกว่า “สมรรถนะ” ซึ่งในแต่ละสาขาอาชีพจำเป็นต้องมี สมรรถนะหลายด้าน เช่น ในสาขาที่ฝึกและท่องเที่ยวสายงานการต้อนรับอาจประกอบไปด้วยอาชีพ ต่างๆ ตั้งแต่ผู้จัดการฝ่ายต้อนรับ พนักงานต้อนรับ พนักงานรับโทรศัพท์ พนักงานยกกระเป๋า รวมถึง อาชีพอื่นๆ ซึ่งแต่ละอาชีพมีลักษณะงานในหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไปและจำเป็นต้องใช้สมรรถนะที่ หลากหลายในการทำงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ, 2564)

การจัดการศึกษาในประเภทอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ของสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา มีการนำกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) มา บูรณาการคือ ระบบที่จะเชื่อมโยงระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ตามระดับคุณวุฒิการศึกษา กับระดับ สมรรถนะในการปฏิบัติงาน เพื่อขับเคลื่อนและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างระดับคุณวุฒิการศึกษา กับ ระดับสมรรถนะในการทำงานในประเทศไทยกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และเทียบเคียงกับกรอบคุณวุฒิ อ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework : AQRf) ด้วยกรอบคุณวุฒิวิชาชีพถูก จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเกณฑ์ในการกำหนดระดับคุณวุฒิวิชาชีพที่กำหนด โดยระดับสมรรถนะตามมาตรฐาน

อาชีพโดยกรอบคุณวุฒิวิชาชีพในแต่ละระดับจะอธิบายถึงกฎเกณฑ์ความรู้ทักษะและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ขอบเขตความรับผิดชอบผลผลิตที่พึงจะได้จากการปฏิบัติงาน

ศูนย์ประสานงานการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา รายงานจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงานในการเป็นผู้ประกอบการระดับ ปวส. ในปี 2561-2563 แสดงให้เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงานในการเป็นผู้ประกอบการ ในปีการศึกษา 2563 มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจำนวน 95,260 คน แต่มีผู้ประกอบการธุรกิจตนเอง 12,985 คน ซึ่งน้อยกว่าในปีการศึกษา 2562 ที่มีผู้สำเร็จการศึกษาและประกอบธุรกิจตนเองจำนวน 13,542 คน ถึง 557 คน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่าการดำเนินการพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการและการจัดการเรียนการสอนในเรื่องการเป็นผู้ประกอบการต่อนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดไว้ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศตาม “โมเดลประเทศไทย 4.0” (ศูนย์ประสานงานการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา, 2565) จากข้อมูลข้างต้น ผู้เรียนระดับอาชีวศึกษากลับลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งอาจจะมีผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ด้วยเหตุที่ว่าประเทศไทยมียุทธศาสตร์สำหรับการกระตุ้นให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่มาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ผู้ประกอบการของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาสามารถมีบทบาทเป็นผู้นำการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาและพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ ที่สามารถสร้างมูลค่าสูงได้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหาร เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามพันธกิจหลักในการตอบสนองความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ สร้างความนิยมในการเรียนวิชาชีพให้กับ

สังคมการจัดการการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพขยายโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพอย่างทั่วถึงและเสมอภาคโดยผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว” (Tour Industry) ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 หมายถึงอุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและนอกประเทศโดยมีค่าตอบแทนรวมถึงธุรกิจการท่องเที่ยวธุรกิจสำหรับนักท่องเที่ยวการดำเนินการนิทรรศการ การแสดงออกกร้านโฆษณาหรือการดำเนินการงานอื่นในโดยมีความมุ่งหมายที่ชักจูงหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งสรุปได้ว่าบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (ฉันทิช วรรณถนอม, 2552)

1.2 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวการท่องเที่ยว การเดินทางของนักท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น 1) การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน การเดินทางในวันหยุดเพื่อผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน 2) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมศาสนา คือการเดินทางเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือศาสนา 3) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาการเดินทางเพื่อการศึกษาต่อหรือการศึกษาดูงาน 4) การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติ 5) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา ความบันเทิง 6) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจการ 7) การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา (ชญญา ต้นสกุล และ กัญญา มณฑาญจนทวีกุล, 2563)

1.3 ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเพื่อการสร้างงานและสร้างอาชีพ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างรายได้หมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความรื่นรมย์ เพลิดเพลิน สนุกสนาน การเปิดโลกทัศน์ สร้างความเจริญในท้องถิ่น ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพและช่วยลดการอพยพและย้ายถิ่นฐาน (พรชัยพร พงษ์อิม และอรนันท์ กลั่นปุระ, 2566)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารอาชีวศึกษาประเภทอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.1 บริบทการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

การจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรหลังมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้การศึกษาด้านวิชาชีพในระดับองค์การวิชาชีพ(ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ซึ่งเป็นการยกระดับการศึกษาระดับบุคคลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ ตลอดจนเชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคน

ระดับฝีมือ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสมกับการทำงานให้สอดคล้องความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคม และสามารถ ประกอบอาชีพ อาชีพอิสระได้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสาขาและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสม ตามรายงานและการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ (จงสภาพร ดาวเรือง, 2560)

2.2 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสร้างเสริมทรัพยากรมนุษย์ ด้วยยุทธศาสตร์ ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การชั้นนำพัฒนาภาค การขับเคลื่อนเศรษฐกิจมุ่งเน้นการยกระดับอาชีพและกลุ่มอาชีพ 1) การเกษตรสร้างมูลค่า 2) กลไกและบริการการแห่งอนาคต 3) ความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว 4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก 5) พัฒนาเศรษฐกิจฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

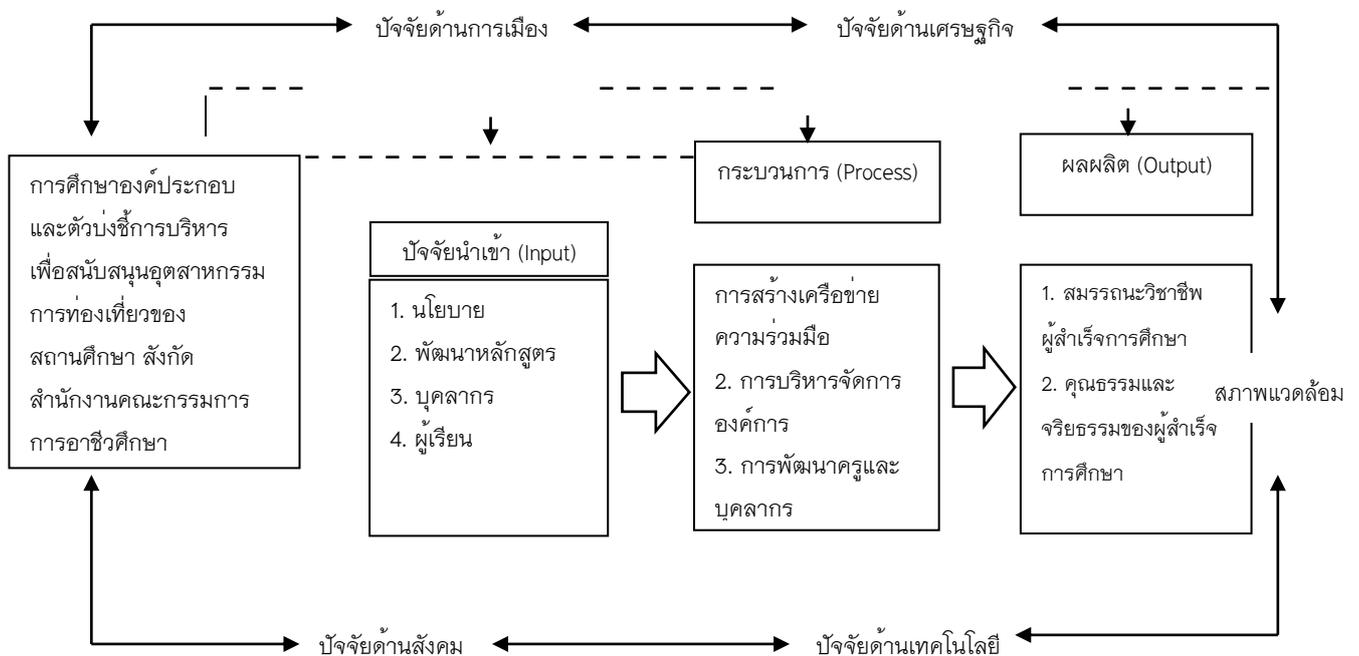
2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เชื่อมโยงแนวทางจากการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) สู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมเพื่อพลิกโฉมประเทศไทย สู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” คือ ควรปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ หมายความว่ากำหนดมีความชัดเจนในด้านเศรษฐกิจ กลุ่มอาชีพและแนวทางในการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตอบสนองโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตให้ความสำคัญกับคนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

3) แผนปฏิรูปด้านการศึกษา ฉบับฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564-2565 ด้านอาชีวศึกษา เป็นการ จัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่นๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงานส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน “วิชาการสานการปฏิบัติ” หรืออาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้นให้มีคุณภาพและขยายมุมมองในสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่งให้สามารถศึกษาระบบดังกล่าวได้เต็มรูปแบบส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยอาศัยความร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีศักยภาพในการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น (คณะกรรมการสภาเพื่อ การปฏิรูปการศึกษา, 2564)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎี ใช้วิธีการสังเคราะห์เอกสาร (Document Research) ซึ่งขอบเขตเนื้อหาได้บูรณาการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารสถานศึกษา ทฤษฎีระบบ (The System Theory) แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมโรงแรมและหน่วยงาน ด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามแนวคิด Design Thinking Process ของ Boulding & Bertalanffy (1920) ประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ด้านกระบวนการ(Process) 3) ด้านผลผลิต (Output) 4) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร (Document Research)และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีระบบ (The System Theory) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสังเคราะห์และสรุปเป็นร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) จากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ด้านกระบวนการ(Process) 3) ด้านผลผลิต (Output) 4) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบายด้านการบริหารการอาชีวศึกษา จำนวน 5 คน ตัวแทนจากผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 5 คน ผู้วิจัยสังเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูล โดยนำกรอบแนวคิดจากการวิจัยและจากการสังเคราะห์ องค์ประกอบจากเอกสารในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์และสรุปเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ขั้นตอนที่ 2 และนำมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น ชนิดเลือกตอบแบบเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 8 คน พิจารณาแก้ไขความสอดคล้องด้านเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความถูกต้องด้านภาษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำผลมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00

ผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 10 องค์ประกอบย่อย 103 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย 33 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1.1) ด้านนโยบาย จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ 1.2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ 1.3) ด้านบุคลากร จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ และ 1.4) ด้านผู้เรียน จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 2) กระบวนการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย 31 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 2.1) การสร้างเครือข่าย จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ 2.2) การบริหารจัดการ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ 2.3) การพัฒนาครูและบุคลากร จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ 2.4) การนิเทศและวัดประเมินผล จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 3) ผลผลิต ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 3.1) สมรรถนะวิชาชีพ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ 3.2) คุณธรรม จริยธรรม จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ 4) สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 4

องค์ประกอบย่อย 24 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 4.1) ด้านการเมือง จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ 4.2) ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 4.3) ด้านสังคม จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และ 4.4) ด้านเทคโนโลยี จำนวน 6 ตัวบ่งชี้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการรวบรวมความคิดเห็นและสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ซึ่งได้นิยาม “ปัจจัยนำเข้า” ได้ดังนี้ ปัจจัยนำเข้าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เนื่องจากปัจจัยนำเข้าเป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หลักสูตรการเรียนการสอน เป็นต้น หากสถานศึกษามีปัจจัยนำเข้าที่มีคุณภาพและเพียงพอ ย่อมส่งผลให้สถานศึกษาสามารถผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ได้องค์ประกอบย่อย จำนวน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบาย 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) บุคลากร 4) ผู้เรียน และตัวบ่งชี้ในด้านปัจจัยนำเข้า จำนวน 13 ตัว ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย			
1.ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	1) นโยบาย 13 ตัวบ่งชี้	2) การพัฒนาหลักสูตร 7 ตัวบ่งชี้	3) บุคลากร 8 ตัวบ่งชี้	4) ด้านผู้เรียน 5 ตัวบ่งชี้
2.ด้านกระบวนการ (Process)	1) การสร้างเครือข่าย 14 ตัวบ่งชี้	2) การบริหารจัดการ 7 ตัวบ่งชี้	3) การพัฒนาครูและบุคลากร 6 ตัวบ่งชี้	4) การนิเทศและวัดประเมินผล 4 ตัวบ่งชี้
3.ด้านผลผลิต (Output)	1) สมรรถนะวิชาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษา 6 ตัวบ่งชี้	2) คุณธรรมและจริยธรรมของผู้สำเร็จการศึกษา 9 ตัวบ่งชี้		
4.ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)	1) ด้านการเมือง 8 ตัวบ่งชี้	2) ด้านเศรษฐกิจ 9 ตัวบ่งชี้	3) ด้านสังคม 9 ตัวบ่งชี้	4) ด้านเทคโนโลยี 9 ตัวบ่งชี้

1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ด้านปัจจัยนำเข้าจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ซึ่งพบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย และ 33 ตัวบ่งชี้ โดยปัจจัยนำเข้าเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา องค์ประกอบย่อย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านการพัฒนาหลัก 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านผู้เรียน โดยตัวบ่งชี้ในด้านปัจจัย

นำเข้าที่ได้จากการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า ปัจจัยนำเข้าเป็นทรัพยากรที่จำเป็นและหากสถานศึกษา มีปัจจัยนำเข้าที่เพียงพอและมีคุณภาพตรง ตามความต้องการของสถานประกอบการก็จะเป็น สถานศึกษาที่สามารถผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ โดยการดำเนินการของสถานศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เช่น การสร้างภาพลักษณ์ ที่ดีด้านการท่องเที่ยวโดยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การร่วมมือกับสถาน ประกอบการ การพัฒนาหลักสูตรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน โดย มีการดำเนินการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ปัจจัยที่สนับสนุน คือ ด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญใน ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผู้บริหารสนับสนุนมีวิสัยทัศน์ในการนำสถานศึกษา บุคลากรต้องมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองความต้องการ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร ปานดำ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแนวใหม่ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม พบว่า การ พัฒนาระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบ คุณภาพการจัดการศึกษา 2) องค์ประกอบการระดมทรัพยากร และ อรรถพล สังขวาสี (2563) ได้ ศึกษาอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในศตวรรษหน้า (พ.ศ. 2565-2574) พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้ามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านนโยบายการศึกษา 2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) ด้านหลักสูตร 4) การ ผลิตและพัฒนากำลังคน 5) งบประมาณ

2) ด้านกระบวนการ (Process) จากภาพที่ 3 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ด้าน กระบวนการ เป็นกระบวนการขั้นตอนในการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิต เช่น กระบวนการ การ เรียนการสอน กระบวนการฝึกอบรม กระบวนการพัฒนาหลักสูตร หากสถานศึกษามีกระบวนการที่มี ประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้สถานศึกษาสามารถผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการ สังเคราะห์เชิงเนื้อหา ได้ องค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบ และ 31 ตัวบ่งชี้ โดยปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการด้าน กระบวนการจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือโดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ ภาคอุตสาหกรรมจะจะช่วยเชื่อมโยงสถานศึกษากับภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายจะ ช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการซึ่งเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษามีกระบวนการจัดการที่มีประสิทธิภาพย่อม ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและตรงตามความ ต้องการของตลาดแรงงาน โดยสถานศึกษาเน้นการพัฒนาการเรียนรู้อุตสาหกรรม เน้นการพัฒนาทักษะ ต่าง ๆ สำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิชาการของ เพชรสิ นนท์ศิริ และ ชฎา ณรงค์ฤทธิ์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับความสำเร็จของการดำเนินงานในรูปแบบ เครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวอำเภอเขาต้อจังหวัดเพชรบูรณ์ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวโดย

องค์ประกอบความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการรักษาความสัมพันธ์ระยะยาว และ สมพร ปานดำ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความร่วมมือกับภาคประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาเชิงรุก ประเภท วิชาอุตสาหกรรม พบว่า ในด้านกระบวนการมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการจัดการองค์กร 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านมาตรการจูงใจ 5) ด้านการสื่อสาร 6) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

3. ด้านผลผลิต (Output) จากการศึกษารูปแบบองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อรูปแบบการบริหารเพื่อ สนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านการบริหารและด้านวิชาการโดยผ่าน กระบวนการผลิตเป็นระบบประกอบด้วยปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิตตามกรรมวิธี การวัดด้วย เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม การที่มีตัวชี้วัดในเรื่องเหล่านี้ คือการบริหาร จัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรงและทางอ้อม ซึ่งการ สัมภาษณ์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหาได้องค์ประกอบย่อย จำนวน 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้าน สมรรถนะวิชาชีพผู้สำเร็จการศึกษา (Graduate professional competencies) 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของผู้สำเร็จการศึกษา (Morality and ethics of graduates) โดยตัวบ่งชี้ที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้าน ผลผลิตจำนวน 13 ตัวบ่งชี้

โดยสมรรถนะวิชาชีพผู้สำเร็จการศึกษา ตัวบ่งชี้ ที่สนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งซึ่ง ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของสถานศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาผ่านมาตรฐานวิชาชีพตัวชี้วัด รับรองคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษามีมีความรู้และความสามารถด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับ มาตรฐานวิชาชีพ นอกจากนี้ คุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพทุกสาขาวิชาชีพ โดยเฉพาะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิชาการหรืองานวิจัยของ ชารีวัฒน์ ถวิลวงษ์ และคณะ (2562) การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมวิทยาลัยการอาชีพหนองหาน ผลการวิจัยพบว่ารายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรส่งเสริมการ เรียนรู้ 2) ด้านการวัดและการประเมินผลรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการเรียน การสอน 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ และ สุนทรีย์ สุกุลพราหมณ์ และคณะ (2565) ได้ศึกษา ผลการใช้สื่อการ เรียนรู้เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมจริยธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า สื่อการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริม พฤติกรรมจริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในสังคม

4. ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาขึ้นอยู่กับสภาพของรัฐบาลและนโยบายของรัฐในช่วงนั้นซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้โดยตรงและทางอ้อมปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจากการสัมภาษณ์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ได้องค์ประกอบย่อย จำนวน 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านการเมือง (Politic Factors) 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors) 3) ปัจจัยด้านสังคม (Social Factors) 4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology Factors) และตัวบ่งชี้ในด้านสภาพแวดล้อม (Environment) จำนวน 24 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) ด้านการเมือง (Politic Factors) โดยการเมืองเป็นส่วนในการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวส่งผลให้สถานศึกษาต้องปรับตัวในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน 2) ด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors) ภาพรวมของเศรษฐกิจของประเทศที่จะส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตนักท่องเที่ยวมีโอกาสในการเดินทางมากขึ้น 3) ด้านสังคม (Social Factors) เกี่ยวกับกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสถานศึกษาต้องมีความพร้อมในการปรับตัวด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 4) ด้านเทคโนโลยี (Technology Factors) มีบทบาทในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยสถานศึกษามีการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวให้มีความรู้และมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิชาการของ ตราดุลย์ นรนิติผดุงการ และ นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ (2563) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย วิฤตการณการเมืองก่อให้เกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของไทย 6 ประเภท ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อม 2) ด้านสังคมและการเมือง 3) ด้านเทคโนโลยี 4) ด้านสุขภาพ 5) ด้านเศรษฐกิจ 6) ด้านความปลอดภัย และ ฌรงค์ เพ็ชรประเสริฐ วรวิทย์ เจริญเลิศ และ อรอนงค์ นิธิภาคย์ (2565) ได้ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองคืออะไร ผลการวิจัยพบว่า 1) การเมืองทำให้มองเห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เศรษฐกิจกับการเมือง 2) เห็นภาพรวมของระบบเศรษฐกิจการเมืองและสังคมที่จำเป็นต่อการ กำหนดนโยบายเพื่อประชาชน 3) ประเด็นทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับประเด็นอื่น ๆ ทั้งประเด็นทางกฎหมาย รัฐศาสตร์สังคมวิทยาและประวัติศาสตร์ จึงได้มีการศึกษา เศรษฐศาสตร์การเมืองสำหรับผู้ที่ต้องการทำงานในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว เศรษฐศาสตร์การเมือง จึงมีประโยชน์ไม่เพียงผู้ศึกษาค้นคว้าเศรษฐศาสตร์การเมืองเท่านั้น แต่รวมไปถึงผู้ทำงานด้านอื่น ๆ ด้วย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา โดยดำเนินการศึกษาเอกสาร (Document Research) และการวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยนำทฤษฎีระบบมาสังเคราะห์เป็น กรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งประกอบไปด้วยสิ่งประกอบ ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า(Input) 2) ด้านกระบวนการ(Process) 3) ด้านผลผลิต (Output) 4) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) ซึ่งได้นำข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบจากเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นแบบสอบถามนำสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่านได้มาเป็นองค์ประกอบย่อย จำนวน 10 องค์ประกอบ และ 103 ตัวบ่งชี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการศึกษาตัวบ่งชี้สนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการในการพัฒนา กำลังคนด้านการท่องเที่ยว
2. ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงาน
3. สถานประกอบการควรมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาและควรมีส่วนร่วมในการผลิตและเป็นพี่เลี้ยงประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในระยะที่ 2 ในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2558). *มาตรฐานการจัดบริการในสถานประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.*

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *สรุป*

ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย ปี พ.ศ. 2562. สืบค้นจาก

https://www.mots.go.th/download/article/article_20190925130927.pdf

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิชาชีพการท่องเที่ยวการโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขางานโรงแรม อาชีพพนักงานบริการส่วนหน้าของโรงแรม ระดับ 2. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2566, จาก <https://tpqi-net.tpqi.go.th/qualifications/3753>*
- จงสถาพร ดาวเรือง. (2560). *อนาคตภาพการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559-2569)(วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.*
- ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์ และ รุจิกาญจน์ สานนท์. (2021). การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนแห่งหนึ่งใน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชน*, 3(1), 1-14.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2561, 18 กันยายน). *เรื่องมาตรฐานการอาชีวศึกษา มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์.*
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2562, 6 มีนาคม). *เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562.*
- ปริยาภัทร ศรีเพชร. (2559). แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรหน่วยงานอาชีวศึกษาจังหวัดระยองกรณีศึกษา วิทยาลัย เทคนิค ระยอง จังหวัด ระยอง. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 10(1), 98-104.
- เพชรศรี นนท์ศิริ และ ชฎา ณรงค์ฤทธิ์. (2561). ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(2), 15-26.
- ราตรีสวัสดิ์ ธนानันต์, เรชา ชูสุวรรณ และ ชวลิต เกิดทิพย์. (2564). รูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน. *วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 16(2) 85-98.
- เรวัช ศรีแสงอ่อน. (2564). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร*, 4(1), 44-60.
- สมพร ปานดำ. (2563). การพัฒนาความร่วมมือกับภาคประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาเชิงรุกประเภทวิชาอุตสาหกรรม. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 7(8), 381-397.
- สมพร ปานดำ. (2564). BCG Model กับอาชีวศึกษาไทย. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้*, 6,(2), 13-22.
- แสงเพชร แสงจันทร์. (2018). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงราย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 7(1), 130-142.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว 2561. สืบค้นจาก <http://nscr.nesdc.go.th/wp-sitemap>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *สภาพการจัดการศึกษาเฉพาะทางในประเทศไทยปี 2556: การผลิตบุคลากรสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Akbari, S. I. (2018). Tourism vocational high school students' and teachers' perception of foreign languages in communicative competencies and the 21st century skills in Yogyakarta. *Jurnal Pendidikan Vokasi*, 8(3), 277–288.
- Dahlback, J., Berg Olstad, H., Sylte, A. L., & Wolden, A.–C. (2020). The importance of authentic workplace–based assessment: A study from vet teacher education. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 7(3), 302–324. <https://doi.org/10.13152/IJRVET.7.3.3>
- Miller, R., & Volante, M. (2019) Work based projects: Creating meaningful learning experiences for workplace impact. *Work Based Learning e–Journal*, 8(1), 1–21. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1269660.pdf>